

Ny Udvidelse af Kolding Kirkegaard

Af *Havearkitekt J. P. Andersen*

I Foraaret 1939 overdrog Kolding Kommune Stadsingeniør C. A. Lassen og undertegnede Opgaven at udarbejde en Plan til Udvidelse af Kolding Kirkegaard.

Arealet er beliggende imellem den nuværende Kirkegaard (jevnfør »V. K.« XI S. 30–33) og den nye søndre Ringvej. Omraadet strækker sig for Tiden i hele Længden af den gamle Kirkegaard, men tænkes senere fortsat syd om denne. Hele det nye Areal vil derefter blive noget større end det hidtidige Begravelsesomraade, ialt et Tillæg paa ca. 5 ha (jvf. Fig. 2).

I landskabelig Henseende er det naturlige Terrain, med sit stærkt bølgeformede Højdeforhold, overordentligt smukt, — navnlig i den nordlige Del er Bølgeformen meget karakteristisk. Saavidt det har været muligt, har jeg ved Planens Udarbejdelse søgt at bevare noget af Terrainets karakteristiske Form. Hvor Jordformen har sin bratteste Stigning ved Terrassering, nemlig ud for den nordlige Hovedindgang, og sidenhen, eftersom Bølgeformen bliver mere langstrakt, har jeg ladet Gravomraaderne og disses Tilgange i det væsentlige følge Jordformen. Den stærke Bølgeform slutter, som Nivellimentskurverne viser, ved Alléen fra Hovedindgangen ved Ringvejen, hvorefter Arealet gaar over i mere jævne Flader.

Terrasseringen tænkes udført paa følgende Maade for hver af de tre særlige Afsatser: Først en Meter høj, tørsat Mur, enten af Neksøsten eller kløvede Kampesten, — derefter en flad Jordskraaning og sluttelig en Hæk foroven som Baggrund for næste Afsats Gravpladser. Dette gentager sig for de første tre Afsatser, medens de to sidste udlignes ved jævnt stigende Jordskraaninger; hvilket ogsaa gælder alle de sideværts løbende Terrasseringer.

Højdeforskellen imellem alle de øvrige Gravkarréer, der er ret ringe, dækkes af Hækplantningen.

Sammenbindingen af Adgangsforholdene imellem den gamle Kirkegaard og det nye Omraade maatte frembyde nogen Vanskelighed. Dertil kom de for det daglige Vedligeholdelses Arbejde m. m. efter mit Skøn rimelige Krav om, at der skulde være Køremulighed til alle Kvartererne. Som det fremgaar af Planen er alle Hovedveje fra den gamle Kirkegaard ført ind og tilknyttet Vejnettet paa det nye Omraade, og Sagen er løst saaledes, at der ikke er en eneste Gravplads, som der ikke kan køres til. For at klare disse to Problemer har det paa sine Steder krævet et ikke ubetydeligt Jordarbejde.

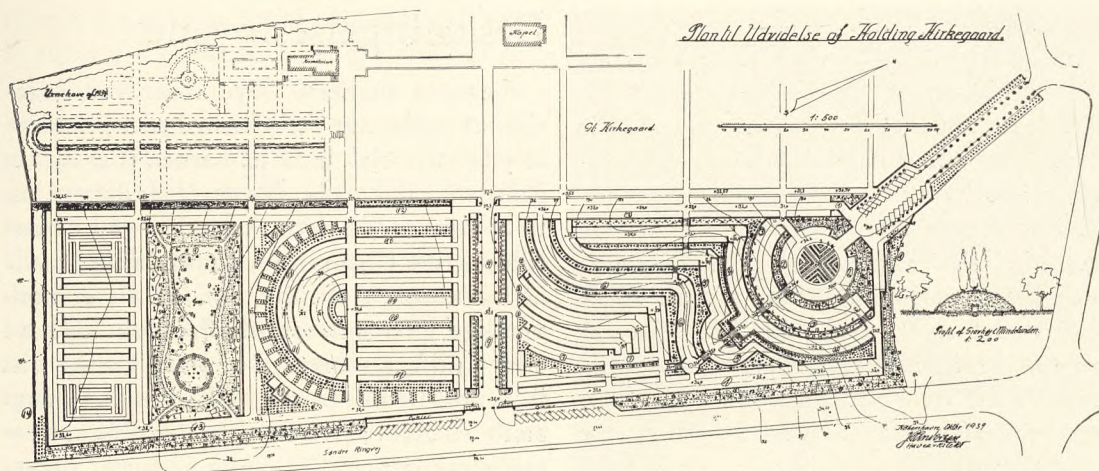
Da der altid er en Del Efterspørgsel efter større Gravpladser, er der paa forskellige Steder reserveret Plads til saadanne, ligeledes ogsaa Plads til en Del Barnegrave. Men ellers er Arealudbyden for alle almindelige Grave ansat til 3,00 m fra Gangkant til Midte af Hæk, saaledes at Kister kan nedsættes, uden at man behøver at opgrave Baghækken og forstyrre dennes Vækst.

Af Tilkørselsforhold ude fra vil der fremtidig forefindes tre. Da Pladsen til Bilparkering ved selve Kapellet er meget knap, vil mange Biler ved større Begravelser, og ligeledes ved almindelige Besøg, blive henvist til Parkering paa den ved søndre Ringvej udformede Parkeringsplads. Ogsaa ved den nordre Tilkørselsvej er der afsat Parkeringsplads. Med saadanne rummelige Parkeringsforhold, saavel for Biler som for Cykler, er det at haabe, at man kan undgaa den Ulempe, som Kørsel med Biler og Trækken med Cykler inde paa Kirkegaardsomraadet er.

Beplantningsforholdene:

Da Arealet ligger meget udsat for de fremherskende Vinde, har man særlig haft en stærk lægivende Beplantning for Øje. Ikke alene med Hensyn til den sædvanlige Randbeplantning, men ogsaa hvad angaar Be-

Fig. 2.
I. P. Andersen:
Plan til Udvidelse af
Kolding Kirkegaard.

plantningen inde paa selve Omraadet. Her er dog stærkt skyggende Træer i det væsentlige undgaaet. Kraftige vindføre Træer er anbragt i den ret brede Randplantning mod nordøst, men inde paa selve Kirkegaarden er alle større Træer letløvede og anbragt med stor Afstand, der yderligere senere kan forøges ved den Borthugning, som er beregnet. Den for al anden Vegetation saa ødelæggende Alléplantning er, med Undtagelse af Indkørselsvejene, undgaaet.

Terrasserne med Murforkant er beplantet med krybende og helt lave Buske og pudeformede Stauder. Kun hist og her et enkelt staaende Træ, hvoraf som sagt nogle senere skal fjernes. Den øvrige løvfældende Beplantning imellem Hækkene vil nærmest forme sig som højere ubeskaarne Hække med hver sin særlige Blomstringstid og Form.

Hele det nord for Tilkørslen til Kapellet beliggende Parti er hovedsageligt forbeholdt løvfældende Beplantning, medens Partiet langs Alléen og syd for denne, med Undtagelse af Randplantning og Mindelund er beplantet med Naaetræer.

Mindelunden

Allerede paa et tidligt Tidspunkt fremstattes Forslag om, at der i det nye Kirkegaardsanlæg afsattes Plads til en Mindelund, hvor Mindesmærker for Byens særlig fremragende Mænd og Kvinder kunde anbringes.

lund, hvor Mindesmærker for Byens særlig fremragende Mænd og Kvinder kunde anbringes.

Tanken vandt Bifald og udformedes som Planen viser. En med Skovkrat omgivet Græsslette med mange fritstaaende Træer, samt Buskadser af vilde Roser, Slaaen etc. Rundt om i Græsset og i Busketnicher sættes eller lægges Mindestenene, eventuelt i Forbindelse med Grave, sidstnævnte dog uden Markering, saaledes at Græsfladen forbliver ubrudt. En Gravhøj med Gravplads for særlig prominente Folk foreslaaes anlagt i den østlige Del af Omraadet.

For nogenlunde at faa Omkostningerne ved dette Anlæg dækket, kan der langs den ydre Plantning sælges Familiegrave til saadanne af Byens Borgere, der kunde ønske Plads i disse særlige Omgivelser og paa langt Sigt. For disse Grave gælder det samme som for de forannævnte, at der ikke anlægges Gravsteder med synlig Begrænsning.

Da Omraadet skal være tilgængeligt paa alle Tider af Aaret, anlægges der Adgange, som dog kun skal være markerede Stier. Markeringen foretages ved, at der paa selve Græsset lægges en Grusstribe, som Græsset delvis vokser igennem. Iøvrigt skal der naturligvis være fri Passage overalt paa Græsset. —

Anlægsarbejdet

Anlægsarbejdets grovere Del udføres som Nødhjælpsarbejde, medens det gartneriske Arbejde foretages af Kommunens egen Gartnerstab. Alt under daglig Ledelse fra Stadsingeniørens Kontor.

Endnu er ikke alle Reserver af Gravplads i det hidtidige Kirkegaards Omraade opbrugt. Naar man alligevel nu skrider til at regulere det nye Areal, skyldes dette, at man ønsker, at Nyplantningerne skal være i god Vækst og godt lægivende, forinden Begravelser finder Sted. Ved Stadsingeniør Lassens kraftige Initiativ og Bystyrets Forstaaelse af Sagens Betydning, tages her et Skridt, der burde tjene andre til Efterfølgelse. Derved vilde man undgaa disse utiltalende Begravelser i »Ødemarken«, som desværre saa ofte ses.

Indtil Omraadet skal tages i Brug vil der ikke blive anlagt Gange. Disse, saavel som Gravpladserne vil blive tilsaaet med Græs; hvilket vil se tiltalende ud og lette Vedligeholdelsesarbejdet. I denne Forbindelse skal jeg røbe et lille Haab om, at man til den Tid, hvor Gange skal anlægges istedet for Gange imellem Gravkarréerne lægger to Rækker Fliser i Køresporsbredde og bibeholder Græsset i det øvrige af Gangbredden.

Alt Rekordjageri med Hensyn til Belægningsprocent har man her lykkeligt kunnet undgaa, da Krav i saa Henseende ikke har været stillet. Det har derfor været muligt at projektere med særligt Hensyn til lune og hyggelige Begravelsesforhold, uden naturligtvis at se bort fra en rimelig Belægningsprocent.

Arbejdet er nu i fuldt Sving, og de fornødne Midler til at færdiggøre den ene Halvdel af Arbejdet er bevilget og til Disposition.

Beskæftigelseslovene

Gennem en Serie Love søger vor Regering at nedbringe Arbejdsløsheden, — altsaa at yde en social Indsats. Kirken (og Kirkegaardene) bør gribe denne Haandsrækning til at være med i dette Arbejde, — og de bør tillige gribe Chansen for paa en billig Maade at faa udført Arbejder, som straks er nødvendige, eller som egentlig først skulde have været udført senere. Der staar ganske vist ikke noget i Loven om, at Kirken kan igangsætte Arbejde; men det kan den altsaa; maaske staar den sig (navnlig i større Sognekommuner) ved at lade Kommunen administrere Arbejdet; Kommunen har jo nu een gang et Administrationsapparat, som ikke staar til Raadighed for Kirken, men det er ikke nogen Nødvendighed, at Sagen skal gaa denne Omvej.

Og hvad skal Kirken (*Kirkegaarden*) saa lade udføre? Det vil ikke behøve at mangle paa Opgaver. Hvormange Steder har man ikke paa Grund af de usikre Tider ladet Arbejder udsætte til »bedre Tider«, — og hvormange Steder har man ikke under Indtrykket af 9. Aprils psykiske Pres opgivet at lade Arbejder udføre, som man ellers havde planlagt? Men hvor forkert er dette ikke. Mangfoldige Mennesker lider under Tidens Tryk, ikke alene i Almindelighed, men netop *dobbelt*, fordi Trykket paa andre Mennesker har bragt dem i Arbejdsløshed, — og hvorfor saa ikke straks sætte Arbejdet i Gang. Var det en Udvidelse af Kirkegaarden, der blev opsat, — saa husk, at vi er Krigsomaade, og at fremmede Tropper befinder sig i Landet, — og husk ogsaa, at i Verdenskrigens Kølvand fulgte den spanske Syges Farsot, der krævede mere Gravplads, end nogen havde tænkt sig. — Eller var det en Regulering af Kirkegaarden, der blev udskudt, — saa husk, at der ofte vindes Plads ved en saadan Regulering, som maaske skaffer Adgangsmulighed til »indeklemte« Grave. Eller er der ikke nogle forkrøblede Træer, der trænger til Afløsning, og som bør fældes, —